

NOVICE.

Nadomestilo za slovenske
liste med slavko.

Stev. 13.

V Ljubljani, dne 6. decembra 1919.

Leto I.

Wilson in reško vprašanje.

Kakor poročajo italijanski listi, je poslal Wilson italijanski vladi povodom Tissonijevega predloga glede rešitve reškega vprašanja pismo, v katerem pravi: Vi veste zelo dobro, da je moje mišljenje glede na reško vprašanje neomajno in ne zato, ker ne simpatiziram z italijanskim narodom, ampak radi mojega prepričanja in prepričanja moje vlade. Na katerokoli rešitev reškega vprašanja, ki bi bila protivna mojemu stališču, ne morem pristati, ker bi bilo v protislovju z mojim vedenjem v zunanji politiki. V odgovoru se dalje pravi: Jaz med drugim zahtevam za dobrobit človeštva od vas kakor tudi od drugih na mirovni konferenci v Parizu, da jadransko vprašanje rešijo brez kakršnega zavlačevanja. Vsi narodi v Evropi potrebujejo mir in oni, ki bi se temu protivili, bi prisilili mojo domovino do neprijetnih odredb ter bomo v tem primeru z ozirom na gospodarsko rekonstrukcijo pomagali samo onim, ki pristanejo na naš politični program.

Nitti za prijateljski sporazum z nami. Iz New Yorka javljajo: Amerikanski listi so objavili intervju dopisnika »Associated Press« z italijanskim ministrskim predsednikom Nittijem, ki je med drugim rekel o jadranskem vprašanju: Neregularno stanje, ki se je storilo na Reki in v Dalmaciji ter nezadovoljstvo v vojski in mornarici je nastalo kot posledica držanja naših zavaznikov. Upam, da bo ameriško javno mnenje pristalo na to, da se v kratkem reši jadransko vprašanje. Italija hoče, da se jadransko vprašanje reši čim prej. Italija noče novih vojn in z Jugoslovani želi prijateljskega sporazuma. Oni morajo biti naši pristrčni sosedi ter sodelovati v naši civilizaciji. Ponavljam, da moramo rešiti jadransko vprašanje, ki bi nas drugače moglo privedi v težak položaj.

Novi naklepi D' Annunzia. Dne 29. novembra popoldne je bila na Reki velika zmešnjava. Ob pol 3. uri je odplul z Reke torpedni rušilec »Nullo«. Sodijo, da je odplul v Zader. Malo pozneje je odplul narnik hrvatskega brodarškega društva »Adria« s 1000 arditi. Na Reki govore, da je na »Nullo« poveljnik D' Annunzijeve mornarice admiral Rizzo ter da bo z arditi okupiral Šibenik.

Po domovini.

Tiskarska stavka. Na razne dopise občinstva, ki jih naslavlja na uredništva in upravništva listov, kakor tudi na društvo lastnikov tiskarn, v katerih izraža lastnikom svoje simpatije in jih bodri k vztrajnosti, hkratu pa želi, da bi le-te dopise v »Novicah« priobčevali, obžalujemo, da vsled prepičlega prostora dopisnikom nikakor ne moremo ustreči. Neizpodbitno dejstvo je, da imajo lastniki tiskarn vsled nesolidarnosti tiskarne Mostböck v Mariboru, ki tiska »Naprej« in pa vsled tega, ker je predsedstvo deželne vlade rekviriralo tiskarno »Štampo« (Kleinmayer & Bamberg) in je dovolilo stavkujočim en blok 70% na nje zahteve, težavnejše stališče, vendar je njih trda volja vztrajati še nadalje. Očitane naročnikov časopisja, profesorjev, učiteljstva in dijaštva, češ, da bo edino društvo lastnikov tiskarn krivo podražjenja in da bodo izvajali bojkot, ako pristanejo na zahteve stavkujočih, opozarjamo, da sta se izkočivši tiskarni pogajali ozir. pogodili brez vednosti njih organizacije in ne zadene ostalih tiskarn nikak očitke.

Zahvala. Jugoslovanska pomožna misija, poslana po Jugoslovanskem Pomožnem Odboru v Chicagi (Yugoslav Relief of Chicago), izraža o priliki svojega povratka zahvalo vsem vladnim uradom in uradnikom kraljestva SHS, zasebnim zavodom, kakor tudi številnim posameznikom, ki so nam pomagali pri razdeljevanju pomoči, ki so poslali Jugoslovani v Združ. državah Ameriških. Vračamo se v svojo novo domovino s poznavanjem potreb v Jugoslaviji, ki bo — kakor upamo — pomagalo in koristilo naši rojstni deželi. Vedno bomo delovali v tem smislu. Pozabili bomo vse drugo in ohranili samo najboljše utise. Kratko naše bivanje v novo osvobojeni Jugoslaviji nas bo še tesnejše zvezalo z deželo naših očetov. Naj procvita in prospeva. V Ljubljani, dne 24. novembra 1919. Vladimir Predovič, Josip Sitar, Peter Mladineo.

Koncert Glasbene Matice, ki ga izvaja v torek, dne 9. t. m., ob 8. uri zvečer v »Unionu« društveni orkester pod vodstvom konserv. profesorja Jeraja obsega znamenita dela za godalni orkester skladatelj Dvoraka, Griega, Čajkovskija in Bocherinija. Kot solist nastopi konserv. profesor Kopta, bivši prof. petrograjskega konservato-

rija, poleg drugih skladb z velikim koncertom za oboo franc. skladatelja Grandvalla. Nastop lastnega orkestra Glasbene Matice in solistična izvajanja na oboi bodo nudila za Ljubljano glasbeni užitek prve vrste. Natančen spored je razviden iz lepakov. Predprodaja vstopnic v trafiki v Prešernovi ulici.

Ustanovitev kasacijskega sodišča v Ljubljani. Prestolonaslednik regent Aleksandar je podpisal ukaz o ustanovitvi začasnega kasacijskega sodišča v Ljubljani. Istočasno se ustanovi kasacijsko sodišče tudi v Zagrebu.

Vladni posli v rokah ministrskega sveča. Pred svojim odhodom v Pariz je podpisal prestolonaslednik regent Aleksander ukaz, po katerem bo vladne posle vršil, kakor to določa ustava, za čas njegovega bivanja v inozemstvu ministrski svet.

Nova rešitev parlamentarne krize. »Tribuna« javlja: Kakor smo izvedeli, se bo na regentovem potovanju rešila tudi notranja parlamentarna kriza. Kakor se zdi, se bo regent vrnil s potovanja skupno s Pasičem v Beograd.

Volitve. Belgrajska »Politika« javlja: Vprašanje o načinu, kako se bodo vršile volitve narodnih poslancev, je že skoro popolnoma rešeno. Nove volitve se bodo izvedle na podlagi srbskega volilnega zakona, čigar veljavnost se bo razširila na vso državo, seveda z nekaterimi izpremembami. Na ta način je odpadla potreba nove zakonske predloge, ki je itak izzvala nevoljo tako zaradi nejasnosti, kakor tudi zaradi nekaterih reakcionarnih določb. Glavna izprememba je, da se bo volil po en poslanec za vsakih 40.000 prebivalcev, tako da bo štel parlament 320 poslancev. Za sedaj se bo glasovalo po splošnem volilnem pravu, to je, volilno pravico bo imel vsak polnoletni moški, ki ni izgubil državljanских pravic, brez ozira na to, ali plača kaj davka ali ne. Ženske ne bodo imele volilne pravice. Volilo se bo po volilnih okrožjih, katerih bo 80.

Imenovanje. Iz Beograda javljajo, da je z ukazom regenta Aleksandra imenovan za viš. inspektorja in ravnatelja tob. tovarne v Ljubljani v VI. čin. razredu g. Josip Mandelj. za viš. stavbenega svetnika pri isti tovarni v VI. čin. razredu g. ing. Pavel Kobler.

General Maister sprejet v našo vojsko. Službene novine z dne 1. decembra objavljajo tale ukaz: Na predlog našega ministra vojne in mornarice in po zaslišanju našega ministrskega sveta

Po sklepu lista: Tiskarska stavka je končana. Z d.lom se prične takoj drugi teden.

ukazujemo: da se sprejme v našo vojsko v činu generalov Rudolf Maister, Ante M. Pliverič in Milan S. Uzelac. Naš minister vojne in mornarice naj izvrši ta ukaz. V Beogradu dne 28. novembra 1919. Aleksander s. r.

Zboljšanje plač duhovnikom. Ministrski svet je sklenil, da se naredba o draginjskih dokladah uradnikom v pokrajinah izven Srbije in Črne gore razširi na duhovnike vseh zakonito priznanih ver v novo osvobojenih krajih kakor tudi na penzioniste. Toda ta naredba velja samo za one duhovnike, katerih redni dohodki so tako majhni, da ne morejo živeti brez državne podpore.

Ureditev uradniških plač. Belgrajska »Politika« javlja: Namera, da se izda nov zakon o uradništvu, s katerim bi se regulirale plače, je bila naposled opuščena. To vprašanje bo rešeno kasneje, ko se stabilizirajo odnošaji, po katerih se imajo normirati uradniški odnošaji. Zato bodo prejemali uradniki draginjske doklade, in sicer bodo dobivali višji uradniki po 20 dinarjev, nižji po 16 dinarjev in provizorni po 12 dinarjev na dan. Poleg tega bo dobival vsak za ženo 3 dinarje na dan (dosedaj 1 dinar), za otroka po 2 dinarja na dan (dosedaj 1 dinar).

Philharmonische Gesellschaft v Ljubljani prešla v naše roke. Dne 29. novembra ob 20. uri se je vršil občni zbor ljubljanske Philharmonische Gesellschaft, ki ga je sklical v smislu društvenih pravil vladni upravitelj društva, okr. sodnik g. Anton Lajovic. Filharmonično društvo je bilo doslej nemška trdnjava v Ljubljani in je bilo eno najstarejših glasbenih zavodov na Kranjskem. Ko se je izvedelo za nameravani občni zbor, je pristopilo društvu, ki je štelo menda 89 članov, približno trikrat toliko Slovencev, ki so se skoraj polnoštevilno udeležili občnega zbora in izvolili per acclamationem sledeči odbor: ravnateljem okr. sodnik g. Anton Lajovic, odbornikom pa gg.: kanonika dr. Fr. Kimovca, skladatelja Marija Kogoja, profesorja dr. Pavla Kozino, notarja dr. Josipa Krevel, okr. glavarja dr. Milka Lubec, odvetnika dr. Jos. C. Oblaka, prof. dr. Orla in glasbenega učitelja Niko Štritofa ter slednjič preglednikom računov gg. viš. rač. svetnika Josipa Skalarja in blagajnika Aleksandra Kostenapfla. Ker je društvo pod državno upravo, prične poslovati novoizvoljeni odbor šele takrat, ko vlada dvigne sekvester. — Nemci se občnega zbora niso udeležili.

Avstrijsko vojno posojilo. Vojno posojilo, ki se ga v Sloveniji ocenjuje na blizu 400 milijonov kron, je velika skrb našim zavodom, občinam, cerkvi in zasebnikom. Glede tega vprašanja je doslej navzlic eminentni važnosti vladalo pri nas kvarno mrtvilo. Manjkala je vsaka organizacija in se je navadno o tem vprašanju zelo diletantsko. Te apatije bo sedaj konec. V petek je bil v mestni posvetovalnici važen sestanek. Sestanku je predsedoval predsed-

nik Kranjske hranilnice g. D. Kribar, predsedstvo deželne vlade je zastopal g. dr. Brnčič. Zborovalce je pozdravil mag. ravnatelj dr. Zarnik v odsotnosti g. župana dr. Tavčarja. Po stvarnem poročilu g. dr. Ivana Černeta, ki je predložil poseben načrt za asanacijo potom samopomoči, se je razvila jake pereča razprava, v kateri so govorili gg. dr. Windischer, Rašica, dr. Mohorič, sodni predsednik dr. Papež, nadravnatelj Pečanka. Izvoljen je bil akcijski komite, ki prične takoj sistematično delovati. V akcijskem odboru so gg. dr. Fran Černe, dr. Ivan Černe, dr. Mohorič, sodni predsednik dr. Papež, ravnatelj Pečanka. Odbor naprosi g. knežškofa Jegliča in župana dr. Tavčarja, da se postavi na čelu odbora, ki bo kooperiral z novoustanovljeno organizacijo »Zveza upnikov za privatnopravne tirjatve v Avstriji«. Deželna vlada se naprosi, da pošlje v odbor svojega zastopnika.

Kovčeg z milijoni. Na kolodvoru v Osijeku so zaplenili ročni kovčeg, v katerem so našli za 5 milijonov nežigosanih kron. Kdo je lastnik tega kovčega, se ni moglo dognati.

Mirovni posvet.

Podpis mirovne pogodbe in Jugoslavija. Belgrajska »Politika« poroča o potovanju regenta prestolonaslednika Aleksandra nastopno: Naše poročilo, da povodom novonastalega položaja med nami in zavezniki naši delegati niso niti to pot podpisali mirovne pogodbe z Avstrijo in da z ozirom na to niso mogli podpisati tudi ne pogodbe z Bolgarijo, je napravilo nenavaden vtis v vseh političnih krogih. Vest, da radi tega povoda sam prestolonaslednik Aleksander potuje takoj v Pariz, kaže na resnost položaja. Nenadni dogodki so bili predmet razgovorov v vseh političnih krogih v Beogradu. Pozabilo se je na vse notranje stvari. Dne 28. nov. je bila ob 5. uri na dvoru pod predsedstvom regenta prestolonaslednika Aleksandra ministrska seja, ki je trajala do blizu 9. ure zvečer. Na tej seji so se določile posameznosti, ki so v zvezi s potovanjem prestolonaslednika Aleksandra. Po poslednjih poročilih, ki smo jih dobili o držanju naše delegacije na mirovni konferenci v Parizu, so se razvijali dogodki tako-le: Ponoči od 25. na 26. novembra je naša delegacija v Parizu prejela šifrirano brzojavko od vlade v Beogradu, s katero je bila izvršena kapitulacija, izmenjava toka dosedanjega držanja naše delegacije napram mirovni pogodbi z Avstrijo. Akoravno je bilo pozno ob 10. uri ponoči, so bili delegati nujno pozvani k seji, ki se je nadaljevala tudi 26. novembra v jutro. Drugi dan ob 10. uri dopoldne so se gg. Pašič, dr. Trumbič in dr. Žolger odpeljali na Quai d'Orsay in v glavnem stanju konference sporočili, da po najnovejših navodilih iz Beograda delegacija more podpisati mirovno pogodbo z Avstrijo samo z gotovimi naknadnimi pridržki. Istočasno,

26. novembra, zjutraj je delegacija brzojavno obvestila vlado v Beogradu o položaju v Parizu. Toda stvarno je bilo nemogoče, da bi naša delegacija dobila definitivna navodila do 10. ure 27. novembra, ko so naši delegati imeli podpisati pogodbo z Bolgarijo, kar naj bi sledilo predhodnemu podpisu mirovne pogodbe z Avstrijo. Zato so bili naši delegati tudi ta dan odsotni v Nevilly, kakor so bili tudi dne 10. septembra v Saint Germainu. Po prvem poročilu, ki smo ga prejeli, bi se moglo sklepati, da je naša delegacija v Parizu samovoljno brez navodil iz Beograda sprejela svoje držanje. — Regent prestolonaslednik Aleksander je odpotoval s diplomatskim ekspresnim vlakom v Pariz. Na tem potu ga spremljajo minister za promet dr. Draškovič, minister dvora Baludžič in dvorni maršal polkovnik Damjanovič. Prestolonaslednik Aleksander bo ostal odsoten 14 dni.

Bolgarska je podpisala mirovno pogodbo. Bolgarska delegacija je dne 27. novembra podpisala mirovno pogodbo. Mirovna pogodba vsebuje tri dokumente: 1. Mirovna pogodba med aliiranimi in asociiranimi državami ter Bolgarijo. 2. Pogodbo o izvedbi mirovne pogodbe. 3. Pogodbo, ki dovoljuje Romuniji in Jugoslaviji osemdnevni rok za podpis mirovne pogodbe. Glavne točke mirovne pogodbe so: Izguba Tracije, odstopitev loka Strumice in majhnega ozemlja ob srbski meji, znižanje števila vojske na 20.000 mož in izplačilo dveh milijard 250 milijonov frankov za obnovo.

Pogodba z Ogrsko in Turčijo. »Intrasigeant« naglaša, da je mirovna konferenca dospela do poslednjega momenta svojega delovanja. Domneva se, da z Ogrsko ne bo več dolgo obravnavati. Mir z njo bo mogel biti podpisan že 15. decembra. Tudi Turčiji se bo predložila mirovna pogodba; seveda ni nobenega govora več o tem, da bi Zedinjene države prevzele mandat v Carigradu. Upanje je, da se premagajo tudi poslednje težkoče glede pogajanj z Nemčijo in da bo versailleska pogodba v 14 dneh zadobila veljavo. Zveza narodov bo poslej le velik izvrševalni odbor, nikakor pa ne idealna, nad narodi stoječa sila.

Razna poročila.

Poljska ofenziva proti ruskim boljševikom. »Morgenpost« poroča iz Washingtona: Zavezniki so pooblastili Poljsko, da prične z veliko ofenzivo proti sovjetski Rusiji. Poljski vojaški zvedenci se nadejajo, da bo mogla poljska armada osvoboditi Moskvo in Petrograd v treh tednih.

Stavka pariških stavcev, ki je trajala tri tedne, je končana. Stavci so pričeli delati v ponedeljek z dosedanjimi pogoji.

Izdajatelj: Konzorcij slov. dnevnikov. Tiska Jugoslovanska tiskarna. Odgovorni urednik Ivan Kovačič.

